С.Сейфуллиннің 120 жылдығына арналған **«Сейфуллин оқулары–10: Мемлекеттің индустриалды–инновациялық саясатын құрудағы бәсекеге қабілетті кадрларды дайындау келешегі мен ғылымның рөлі**» атты Халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары = Материалы Международной научно-теоретической конференции **«Сейфуллинские чтения–10: Новые перспективы подготовки конкурентоспособных кадров и роль науки в формировании индустриально-инновационной политики страны»,** посвященная 120-летию со дня рождения С.Сейфуллина**.** – 2014. – Т.I, ч.2. – Б.192-194

ЛАНДШАФТТЫҚ ДИЗАЙНДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН СТИЛЬ ТҮРЛЕРІ

Аманжолов А.

Ландшафттық дизайн үш бағыттың түйісінде дамып жатқан өнер: бір жағынан архитектуралық, құрылыстық және жобалау (инженерлі аспект), екінші жағынан ботаника мен өсімдіктану (биологиялық аспект) бағытында және үшінші жағынан, ландшафттық дизайнда тарих (әсіресе мәдениет тарихы) және философия мағлұматтары пайдаланылады. Одан басқа, ландшафттық дизайнды көгалдандыру мен абаттандыруға негізделген практикалық әрекеттерді де айтады. Үлескі жақсы көгалдандырылып абаттандырылса, қайталанбас сәнін беріп тұрады немесе өзінің стилі болады. Стиль дегеніміз ландшафттық дизайнда негізгі ережелері мен жобалау тәсілдерінің, құрылғыларының, шағын бақ колористикасының белгілі бір трактовкасы. Стиль түсінігіне бақтың жобалау шешімі, негізгі бір өсімдік формасын қолдану және оның үйлесуі декоративті жабын керек десен бақ құрылғылары кіреді. Стиль таңдауландшафттық үлескінің ерекшелігіне байланысты, яғни конфигурациясы, қоршаған ортаның жан-жағы, көлемі және сол жерде соғылған ғимараттың архитектуралық стилі анықталады.Ең бірінші орында игерудің талғамы мен көзқарасымен санасу керек. Қазіргі шағын бақ стилі өткен ғасырдағы бақтар стилін қайталайтын сияқты. Ағаштар өсе келе, картая келе тек жас шекарасынан өте қоймай әр елде өзінің ұлттық сипатын алады. Себебі бақ немесе шағын бақ тұрмыспен және қоғам өмірімен байланысты болады. Кейде үйді, саябанда, бақ құруды бір стильде жасау мүмкін еместігін анықтаймыз. Бірақ оларды жеке детальдармен толықтыру арқылы бір ыңғайлыққа келтіруге болады. Ландшафттық дизайнда келесі стильдер ерекшеленеді:

Регулярлы стиль (Жүйелі стиль) әдеттегідей, қатал білікті композицияға, нашар көрінген бедерге, орналастырудың айқын геометриялық сызықтарына ие болады. Тіпті мұндай бақтардағы өсімдіктің өзі ұқыпты қырқылыптопиарлы (жасыл мүсіндер)немесе таң қаларлық тірлік иесі сияқты болып көрінеді. Мұндайбақтардың ерекшелігі – әсемдік, молшылық, салтанаттылықжәнетіпті жасандылық. Жүйелі стиль айқын мысалы –бүгінгі күнге дейін біздіңелесімізге қатты әсер ететін және көп туристерді еліктіргіш, салтанатты француз Версалы.

Пейзаж стилі бізге Шығыстан келген. Қытай табиғаттың нәзік қабылдауы алдымен жапон бау-бақшалар мәдениетіне ықпал тигізді, ал содан кейін барып, оны ол жақтан ағылшындар алды. Жүйелі стильге теңестіруші салмақ ретінде, ағылшын бау-бақшасы – бұл тұңғыш шыққан табиғатпен үйлесу болып табылады. Асимметрия, иір жолдар, тротуар орынына

тақталанғаны қиыршақ тас елеу, өсімдіктерді еркін топтау, өріс және табиғи пішіндегі сутағандар, бақшаның кейбір жеке бұрыштарының қараусыздығы. Осы жерде өсетін ағаштан және бұтадан жасалған композицияларға үлкен мән беріледі, олардың жапырақтарының түсіне, шығу мерзімдеріне және тағы басқа сипаттамаларына көңіл бөлінеді.

Қалған көрініс стильдерінің барлығы дерлік – тек жүйелі немесе пейзаж туындылары, бір мезетте бір немесе бірнеше түрлердің бірігуі болып келеді. Сондықтан, бар стильдің арасындағы айқын шектерді ажырату әжептәуір қиын болады, өйткені олар дамуды және түрленуді жалғастырады.

*Италиялық стиль*француздыққа ұқсас, бірақ аса қызықты және түрлі. Мұндатас көп: патионың жанасушы үйі, баспалдақ, көпірлер, тіреуіш қабырға. Әрлендірудің ажырамас элементі - алуан түрлі мүсіндер және вазон. Әрине– құламалар және су бұрқақтары, судыңтасқа ұрылған музыкасымен кеңістіктер толтырады. Боз арша, зеректер, шар пішіндеснемесетөртбұрыштықырқылған спирея, зәйтүн саяжол құрады, ал бадам, раушан және рододендрон түсмолшылығына кенелтеді.

*Модерн*стилі үшінбайсалды, созылмалы сызықтар, оңайлық және функционалдыққа тән. Қағиданегізінде – түрі және мазмұнының теңдігі. Бұл белсендідемалысқа арналған орын, сондықтан құрметті орындарға жүзу хауызы, джакузи, теннис корты орналасады. Қарама-қайшылық орын алады және өсімдік мәденипішіні бойынша мәнерлі.

Ауылшаруашылық стилі орналастырудың қарапайым пішінімен, кейде өзінің күтілмегендігімен ерекшеленеді. Қақпа«ерте заманғы», тоқыма шарбақ ретінде, лианалардың молшылығы. Ауыл бағының бір ерекшелігі - жабайы табиғатөсімдіктерін еске түсіретін түрлі түстердің молшылығы.

*Романтиялық стиль*биіксезімдерді, қиялды, татулықты сипаттайды. Мұнда көкөніс, жасырын бұрыштар, күнқалқалар, мәуелі арка бұталар және жайылмалы ағаштар көп. Мысалы, табиғи сутағандар жүйелі стиль және классикалық су бұрқақтары, табиғиэлементтер ретінде қатыса алады. Гүл шешімдері- көрнекісіз төсек түстері.

Қытайстилі – төл, басқаға ұқсас емес, жәнеосылайша ақырына дейінеуропалықтармен шешілмеген. Адам өзін қытай бағында табиғаттың ажырамас бөлшегі ретінде сезуі керек. Ондабарлығыерекше философия, әр бөлшек, майда тәуелді мағыналы жүктемені алып жүреді. "Бір уыс жержәне бір қасық су шексіз ойлар туғызады"- деп жазады қытай авторы. Қытай бағының негізгі элементтері - су, тас және өсімдік. Олардың әрқайсылары терең әлемнің мәңгі ұғымдарын, бейнелі өмірдібейнелейді. Шексіз кеңістікәсерін жасайтын әсем көріністерді ашатын – көп жоспарлылық қытай бағының ерекше тәсілі.

Жапонстилі – бұл ықшам бақстилі. Әдеттегідей, ол рең бойынша құрылған, кейде онда жарықбояулар кездеседі. Тәнэлементтер – тас шамдар, көпірлер, қолшатырлар. Ерекше тәсілде орналасқантастар ішкі пайымдау үшін қызмет етеді. Ергежейлі қарағайлар, аршалар, мүктер, тас және мәнерлі суаттар біртіндеп ашылған әдеміліктіарбайды. Жапонбақшалары иероглифтерге ұқсас, оларды оқи жәнетүсіне білу керек.

Жоғарыда айтылған стильдермен қоса мыналарды да айта кету керек: мавритандық, жерорта теңіздік, колониалдық, голландиялық, скандинав, орыс, қалалық, фэнтези, хай-тек, минимализм, экостиль, эклектик және тағы басқалар. Осы стильдерді пайдалана отырып үлескі жасайтын болсақ, сол стиль бойынша қандай да бір белгілі уақыт пен тарихи дәуірдің немесе тағайынды ауданның, елдің атмосферасын жасаймыз. Өз арманыңдағы бақты жасау үшін, ол қандай стилистика болмасын, ең алдымен талғам, ғылыми білім және жаттығу пәндерін оқып білу керек.